

Правова інформатика

УДК 34:001.895:004(045)

ВАРАВА І., старший викладач кафедри теорії та історії держави і права,
Національний авіаційний університет.

ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТІВ: ВИКОРИСТАННЯ ПОТУЖНОСТЕЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

***Анотація.** Сучасний етап розвитку суспільства – це насамперед широкий ринок цифрових технологій, що постійно охоплює нові галузі виробництва. Цей ринок активно розвивається, передові інформаційно-комунікаційні технології проникають в інші сфери виробництва та суспільної діяльності, що зумовлено прогресом технологічного сектору. Не є винятком і така сфера людської діяльності, як юриспруденція. У статті висвітлена проблематика професії юриста, що властива для сучасної України. Акцентовано увагу читача на актуальності впровадження інновацій в діяльність українських правників, зумовлених процесами глобалізації.*

***Ключові слова:** юрист, штучний інтелект, інноваційні технології, юридичний аутсорсинг, фрілансер, прогностична функція штучного інтелекту.*

***Summary.** The modern stage of development of society, first of all, is the wide market of digital technologies that covers all new industries of production constantly. This market develops actively, it frontlines of ICT get to other spheres of production and public activity, that predefined by technological sector progress. Such sphere of human activity as jurisprudence it is not an exception. The article covers the lawyer profession problems peculiar to modern Ukraine. The attention of the reader is emphasized on the urgency of introducing innovations into the activity of Ukrainian lawyers, caused by the processes of globalization.*

***Keywords:** lawyer, artificial intelligence, innovative technologies, legal outsourcing, freelancer, predictive function of artificial intelligence.*

***Аннотация.** Современный этап развития общества – это прежде всего широкий рынок цифровых технологий, который постоянно охватывает все новые отрасли производства. Этот рынок активно развивается, передовые информационно-коммуникационные технологии активно проникают в другие сферы производства и общественной деятельности, что обусловлено прогрессом технологического сектора. Не является исключением и такая сфера человеческой деятельности, как юриспруденция. В статье освещена проблематика профессии юриста, характерная для современной Украины. Акцентировано внимание читателя на актуальности внедрения инноваций в деятельность украинских юристов, обусловленных процессами глобализации.*

***Ключевые слова:** юрист, искусственный интеллект, инновационные технологии, юридический аутсорсинг, фрилансер, прогностическая функция искусственного интеллекта.*

Постановка проблеми: У статті піднято сучасні проблемні питання професійної діяльності юриста, актуальність яких зумовлена появою та використанням в юридичній практиці штучного інтелекту. Такими проблемами сьогодні є: безпека для всіх учасників правових відносин, візуалізація штучного інтелекту в глобальну юридичну базу даних, якісне оновлення наукової та суспільної свідомості, швидкий пошук інформації та підвищення продуктивності юридичної діяльності, покращення процесу прийняття рішень, мобільність надання юридичних консультацій, здешевлення юридичних послуг, ефективність проведення спеціальних експертиз, тощо.

Адвокати та їх клієнти зможуть безпечно обговорювати питання в Інтернеті, завантажувати та передавати документи для перегляду, створювати юридичні документи та здійснювати інші бізнес-операції, пов'язані з доставкою юридичних послуг у безпечному цифровому середовищі. Таке явище зазвичай називають “віртуальною юридичною фірмою”, “веб-практикою закону” чи “он-лайн-практикою”.

Мета статті – охарактеризувати інноваційні процеси в правничій діяльності, дослідити шляхи модернізаційної трансформації юриста-фахівця до новітніх життєвих реалій, що характеризуються динамічним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) і штучного інтелекту (далі – ШІ) та постановка конкретних завдань і вимог до співпраці сучасних юристів з ШІ.

Завданням статті є визначення сучасних проблемних питань професійної діяльності юриста та акцентування уваги науковців на потребі підготовки і розробки ґрунтовного правового поля, яке б опиралось на засади гуманізму та розумної співпраці зі штучним інтелектом і гарантувало реальний захист прав людини та враховувало всесвітні глобалізаційні процеси цієї сфери.

Актуальність і новизна роботи. У статті визначено переваги активного впровадження у практичну діяльність юриста-фахівця потужностей штучного інтелекту та інноваційних комп'ютерних технологій. Аргументовано пропонується співпраця юриста зі штучним інтелектом для досягнення поставленої даною професією мети – досягнення правопорядку та утвердження в суспільстві людиномірних цінностей та здійснено мотивацію дослідників у сфері права до нових наукових розвідок на основі науково-прогностичного методу дослідження.

Результати аналізу наукових публікацій. Проблема співпраці юриста зі штучним інтелектом правовою наукою досліджена недостатньо. Нами опрацьовані наукові розвідки суміжних напрямків, в яких здійснено теоретико-правовий підхід до даної проблематики. Особливо цікавими з теоретичної точки зору є наукові роботи Гадомського Д. [2], Кравчук С. та Боровікова В. [3], Приймачук Ю. [4], Родюк А. [5], які досліджували проблематику та розвиток ІТ-права в Україні. Є також теоретико-правові розробки з питань інформаційної безпеки, в т. ч. за співпраці зі штучним інтелектом таких дослідників як Хмарський М., Чута. І., Підгайний М., Удовиченко А., Гадомський Д., Полатайко М. [6].

Виклад основного матеріалу. Глобалізаційні процеси кінця ХХ – початку ХХІ століть, посилені стрімким розвитком і широким поширенням інформаційно-комунікаційних технологій, зумовили низку масштабних змін у різних сферах сучасного суспільства. Україна, рухаючись за вектором інтеграції до Європейського Союзу, синхронно переходить до суспільства знань, адже Євросоюз ще наприкінці минулого століття обрав свій інформаційно-технологічний шлях модельного розвитку. А виконання основних положень Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС передбачає адаптацію правових основ інформаційного суспільства в Україні до європейських стандартів. Тому якщо Україна прагне заявити про себе на політико-правовій карті світу як інформаційно-технологічно орієнтована країна, то їй належить кардинально змінити спосіб життя більшої частини населення через впровадження механізму правового регулювання інформаційного суспільства. Стає важливою необхідність створення ефективної системи забезпечення прав і свобод громадян та соціальних інститутів на вільне отримання, поширення і використання інформації та знання як найважливішої умови демократичного розвитку, щоб запобігти самотійному розвитку та формуванню неконтрольованого інформаційного суспільства в Україні. Право має відповідати на всі виклики та загрози інформаційного суспільства.

Юрист за сучасних умов вимушений виховувати в собі багатофункціональність та відходити від вузької спеціалізації й жити “в ногу з часом”, постійно розумово та професійно самовдосконалюючись. Неминуче виникає потреба використання потенціалу штучного інтелекту у роботі юриста та розробки таких інноваційних продуктів, що покликані впорядкувати суспільні і індивідуальні відносини.

Ключову роль у складі компетентностей XXI сторіччя відіграють технологічні та соціальні навички, навички мислення та набуття знань високого рівня, комунікативність та здатність до співпраці. Визначальними показниками рівня підготовки сучасного фахівця є навички взаємодії з засобами ІКТ, пошуку потрібних відомостей, їх критичного оцінювання і використання. Технологічна революція у правовій сфері знаходиться в активній фазі і боти-юристи – нині вже реальність.

Динамічний розвиток високих технологій та автоматизації, розширення можливостей доступу до інформації – усе це вимагає гнучкого реагування на новітні зміни, нових знань і навичок, в тому числі й від юристів. Перед юристом майбутнього постають такі мультизадачі: продукувати нестандартні розв’язання проблем, оперативно реагувати на будь-які загрози, прогнозувати можливі майбутні ситуації. Це вимагає від фахівців-правників уміння виважено ризикувати, мати здатність до взаємодії й комунікації, в т. ч. тісно співпрацювати зі штучним інтелектом [3].

Сучасні роботодавці оцінюють фахівців не лише за рівнем знань і професійних навичок, а й за вмінням постійно інтелектуально самовдосконалюватися. Тому класичні форми викладання не є достатньо ефективними та потребують застосування інноваційних методик і нових наукових розробок. Сьогодні такі новітні технології як: *Google*-сервіси, мобільні засоби, електронні бібліотеки, соціальні спільноти, електронна пошта, освітні інформаційні мережі, технології віртуальної навчальної діяльності, навчально-методичні комплекси дисциплін відносяться до мережних технологій відкритих систем.

В правовому житті нашої країни до послуг юристів широка кон’юнктура мобільних додатків, онлайн-конструкторів договорів, аналітичних он-лайн-платформ, смарт-офісів юридичних фірм. Донедавна здавалося, що роботи ніколи не замінять людей у таких сферах як юриспруденція, але сьогодні ми є свідками того, як все змінюється. Завдяки роботизації та цифровим технологіям вже автоматично здійснюється аналіз документів (наприклад, складання договорів, позовів, тощо). Додаток на основі алгоритмів *DoNotPay* допомагає визначити випадки, коли водієві не потрібно оплачувати штраф за парковку. Більше того, функції сервісу значно розширилися і, завдяки додатку, користувачі мають можливість отримати консультації про те, як правильно заповнити форму для виходу у декрет або як поводитися, якщо орендодавець порушив договір. Такий сервіс доступний для використання в Англії і США та названий “першим в світі роботом-юристом, який допомагає відповісти на запитання в тисячі областей” [2]. Послуги штучного інтелекту є досить ефективними у проведенні спеціальних експертиз, що є надзвичайно важливим в юридичній практиці [4]. Як відомо, один з найбільш громіздких аспектів в юридичній практиці – дослідження та пошук інформації. Зазвичай юристу необхідно вивчати та аналізувати історії клієнтів, проводити брифінги, досліджувати звіти і свідчення, для пошуку того, що допоможе виграти справу. Використовуючи ресурси штучного інтелекту, сьогодні юристи можуть знайти найбільш важливу інформацію дуже швидко. На *AngelList* розміщені 729 компаній, які спрощують роботу юристам і полегшують життя користувачам [5].

Сучасні правники раді вітати прогрес технологій і у сфері інформаційної безпеки, оскільки конфіденційність має першорядне значення в їх роботі, а проблема безпеки юридичних фірм є дуже актуальною.

Надзвичайна мобільність сучасного суспільства, життя “на ходу”, призводить до того, що фахівці-юристи працюють мобільно зі смартфона. За такої ситуації важко переоцінити роль мобільних додатків, які покращують взаємодію з клієнтом і прискорюють реакцію на запити, заощаджують час і звільняють фахівця від необхідності постійно бути біля комп’ютера в офісі.

Вартий уваги і такий додаток, як *Business Intelligence*, що обробляє великі масиви інформації і візуалізує тенденції. Крім того, автоматично розсилаються у простому графічному вигляді тренди і показники роботи компанії всім співробітникам. Менше часу витрачається на організацію даних, створення звітів і аналіз чисел.

Передові компанії і державні інституції світу активно інвестують у перспективні цифрові технології, такі як мобільні засоби комунікації, мережні соціальні медіа, системи аналізу *Big Data* (“Великих Даних”), “інтелектуальні” пристрої, тощо. Серед них особливу роль відіграють “Хмарні технології (сховища)”, що використовують організації по всьому світу, і це зростання відбувається вражаючими темпами. “Хмара” дозволяє фірмам отримувати необмежений доступ до ІТ-інфраструктури та платити тільки за ті функції, які дійсно необхідні. Розробники Хмарних сховищ і сервісів постійно працюють над підвищенням рівня безпеки (захисту конфіденційності інформації), тому все більше юридичних фірм активно освоюють цифрові тенденції. Якщо у юридичної фірми немає великого штату техпідтримки, щоб підтримувати безпеку програмного забезпечення на локальних комп’ютерах, “хмара” теж стає виходом, адже навіть одна застаріла програма на комп’ютері юриста може стати лазівкою в системі безпеки всієї фірми.

Більш того, у сфері ІКТ спостерігається тенденція щодо конвергенції новітніх технологій. Тобто, сьогодні різноманітні технології, кожна з яких на початку створення передбачала конкретне функціонально-цільове призначення, вже застосовують можливості інших технологій, які інтегруючись стали доповнювати одна одну і у комплексі створювати, так би мовити, надсумарний ефект конвергентності та надавати нову якість результатів від сумісного їх використання [7].

Переваги новітніх ІКТ та штучного інтелекту очевидні: вони повністю змінюють спосіб життєдіяльності і мислення, допомагають заощаджувати час і гроші, автоматизують рутинні процеси і дозволяють фахівцям концентруватися на дійсно важливих завданнях. Завдяки інноваційним технологіям юристи отримують можливість не бути “прив’язаними” до офісів та самостійно визначати свій робочий графік.

Перспективні ІКТ є ефективним інструментом реалізації рівного доступу до навчання. Хмарні технології найбільшою мірою відповідають потребам вирішення нагальних соціально-економічних, освітньо-культурних проблем сучасного суспільства та вирішення багатьох проблем галузі юриспруденції. Основні з яких – підвищення рівня доступності та якості освіти, взаємозв’язку процесів наукових досліджень і підготовки кадрів, формування й забезпечення функціонування освітньо-наукового середовища вищих навчальних закладів.

Реалізація відкритого навчального середовища для майбутніх юристів відбувається через застосування у практичній діяльності мережних технологій відкритих систем. Це допомагає формувати особистість, здатну творчо та глибоко мислити, раціоналізувати перспективні ідеї та їх реалізацію в професійній діяльності, а також сприяє активізації фундаментальної підготовки фахівців, адаптації до швидкісних темпів розвитку

інформаційного суспільства, створює сприятливі умови для опанування обраної професії. Тобто, йдеться про підготовку всебічно розвинених фахівців, які вміють самоутверджуватися і розкриватися, приймати рішення в складних умовах, поєднувати особисті інтереси з суспільними.

Одним із основних новітніх джерел для дистанційного навчання і фахового самовдосконалення є наукові та навчальні блоги. На таких блогах, як, наприклад, *dreamdoschools*, *eliademy* та ін. відбувається обмін інформацією, досвідом, що підвищує пізнавальну самостійність і мотивує користувачів до самовдосконалення. Ефективною буде робота в сучасних середовищах програмування таких як *Scratch*, *Screm*.

Сьогодні розвитку інноваційних юридичних проектів в Україні сприяє Гаазький інститут інновацій в праві (HiiL). Варто відмітити, що протягом останніх двох років в Україні було виділено €150 тис. для фінансування стартапів у сфері права. У міжнародному контексті Україна виглядає як перспективна екосистема з технологіями, що подають великі надії. Тут за останні пару років на ринку з'явилося чимало legal tech проектів. Ось кілька прикладів [1].

- Бот *Open DataBot* – відстежує зміни в реєстраційних даних бізнесу та стежить за судовими виписками.
- Додаток *Karatel* – сприяє боротьбі з корупцією. Навіть якщо користувач не знає юридичних тонкощів ситуації, сервіс дасть відповідь зрозумілою мовою.
- Бот *& Partners* – формує договір на розробку програмного забезпечення, NDA і відповідь на найбільш поширені питання ІТ-фахівців прямо в месенджері.
- Ресурс *AxDraft* – може підготувати цілий пакет договорів для великих бізнес-угод. Від вас необхідно лише надати ключову інформацію в декількох полях.
- Телеграм-бот *OblavaBot* – допомагає представникам бізнесу в пошуку і виклику адвокатів відповідної спеціалізації на слідчі дії.
- Он-лайн-ресурс “суд на долоні” – стане в нагоді при роботі з Єдиним держреєстром судових рішень.
- *Dom Jurista Analytics* – прогнозує результати розгляду справи в суді, ґрунтуючись на індивідуальному аналізі ситуації. Користувачі отримують незалежний висновок у справі.
- *EasyTender* – проект, який допомагає бізнесу вигравати в тендерах і відстоювати свої права в державних закупівлях без корупційної складової.

Англійські дослідники вважають, що завдяки новітнім технологіям, серед яких *Big Data*, автоматизоване складення документів, онлайн-правосуддя, штучний інтелект, вартість юридичних послуг зменшиться. “Рано чи пізно спори будуть вирішуватися за допомогою віртуальних судів або так званого “он-лайнового правосуддя” [5].

Ще один фактор, що суттєво вплине на юридичну професію в майбутньому, який відзначили в *The Law Society*, – це взаємовідносини “клієнт-юрист”. Вже сьогодні в Україні мова йде про те, що від юридичного радника клієнт очікує не вирішення точкових проблем, з якими він звертається, а готове, комплексне бізнес-рішення. Це означає, що юрист має бути не лише професіоналом в певній галузі права, а ще й експертом в області, де веде бізнес його клієнт, аналітиком та менеджером [2].

Ще одним елементом забезпечення ефективних взаємовідносин між клієнтом та юрфірмою в дослідженні *The Law Society* було названо системи *CRM (Customer Relationship Management)* – прикладне програмне забезпечення, покликане забезпечити автоматизацію взаємодії з клієнтами. Дана система дає можливість керувати клієнтською базою юридичної фірми, вести облік вхідних запитів, керувати проектами з

можливістю побачити ефективність кожного співробітника, робити автоматичні e-mail та SMS-розсилки [5].

Однією з проблемних тенденцій в майбутній роботі юриста буде щоденна і постійно зростаюча конкуренція. Можна спрогнозувати, що у майбутньому ми матимемо ситуацію, за якої юридичні та фізичні особи зможуть знаходити правовий шлях до розв'язання проблем власними силами, користуючись послугами юридичного аутсорсингу лише за крайньої необхідності. Щодо професії юриста – то важливими стануть не професійні уміння, якими володіє фахівець, а його здатність використовувати і ефективно комбінувати весь комплекс своїх вмінь для колективного вирішення складних завдань. Це в свою чергу може призвести до появи нових так званих “гібридних професій”. При цьому юристи поповнять ряди фрілансерів, що ми спостерігаємо вже сьогодні, та об'єднують вузьких спеціалістів у проектні групи використовуючи *coworking*-платформи. Проте, звичайно, ніякі сучасні технології не зможуть замінити юриста-професіонала, як посередника у переговорах, аналітика та мудрого медіатора [6].

Як бачимо, існує нагальна потреба розробки нових методів набуття знань та практичних навичок для юристів майбутнього у сфері інноваційних технологій та ІІІ. Саме тісна співпраця юриспруденції з інноваційними технологіями та штучним інтелектом уможливить створення в Україні таких глобальних інноваційних продуктів, які допоможуть зробити життя безконфліктним, впорядкованим і злагодженим.

Штучний інтелект вже сьогодні є частиною об'єктивної дійсності, яка з кожним днем набуває відповідних соціологічних та правових форм.

Надшвидкі темпи розвитку комп'ютерної техніки та інформаційних технологій ХХІ ст. змінили сприйняття людиною поняття інформації. Інформація стала основним ресурсом і стрімко проникла у всі сфери людської життєдіяльності. Продовжується процес формування так званого інформаційного суспільства. Підвищується важливість інформації, її якості та швидкості доступу до неї. Крім того, глобалізаційні тенденції, які характеризують сучасну епоху, найбільш проявляються саме в інформаційній сфері, забезпечуючи діалог культур і цивілізацій у всіх без виключення напрямках життєдіяльності людства.

Важливу роль у цих процесах покликано відіграти право, яке має впливати на хід вказаних процесів.

Швидкий розвиток мережевих та Хмарних технологій, телекомунікацій, потужностей штучного інтелекту значно розширили можливості використання ІКТ у всіх сферах життєдіяльності. Поширення використання ІКТ у повсякденному житті призвело не тільки до початку нової суспільної ери – інформаційного суспільства, але й до необхідності правового врегулювання цього невідворотного та неминучого процесу.

Нині в Україні головним пріоритетом держави визначено прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя.

Україна, маючи свою гідну історію такої сфери, як кібернетика, готує і має значну кількість висококваліфікованих фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій, математики, кібернетики; у країні постійно зростає та поновлюється парк комп'ютерної техніки, сучасних систем та засобів телекомунікації, зв'язку; високою є ступінь інформатизації банківської сфери.

Проте потрібно відмітити недостатній ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно із світовими тенденціями.

Існують конкретні причини такого незрозумілого відставання: відсутня координація зусиль державного і приватного секторів економіки з метою ефективного використання наявних ресурсів; неефективним є використання фінансових ресурсів, спрямованих на інформатизацію; недостатній розвиток нормативно-правової бази інформаційної сфери; повільно відбувається створення інфраструктури для надання інформаційних послуг з використанням мережі Інтернет; недостатній рівень комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, повільне впровадження нових методів навчання із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; низький рівень інформаційної представленості України в Інтернет-просторі, і недостатня присутність україномовних інформаційних ресурсів; також недостатній рівень державної підтримки виробництва засобів інформатизації, програмних засобів та впровадження ІКТ, що не забезпечує всіх потреб економіки і суспільного життя; та інші.

На жаль, існують проблеми у питанні захисту авторських прав на комп'ютерні програми, тож для прискореного розвитку інформаційного суспільства в Україні необхідні державні рішення, спрямовані на створення національних інноваційних структур (центрів, технополісів і технопарків) з розробки конкурентоспроможного програмного забезпечення.

Основними стратегічними цілями розвитку інформаційного суспільства згідно чинного законодавства в Україні є:

- прискорення розробки та впровадження новітніх конкурентоспроможних ІКТ в усі сфери суспільного життя;
- забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні всебічно розвиненої особистості;
- розвиток національної інформаційної інфраструктури та її інтеграція із світовою інфраструктурою;
- державна підтримка нових “електронних” секторів економіки (торгівлі, надання фінансових і банківських послуг тощо);
- створення загальнодержавних інформаційних систем;
- збереження культурної спадщини України шляхом її електронного документування;
- державна підтримка використання новітніх ІКТ засобами масової інформації;
- використання ІКТ для вдосконалення державного управління, відносин між державою і громадянами;
- захист інформаційних прав громадян, насамперед щодо доступності інформації, захисту персональних даних, та мінімізації ризику “інформаційної нерівності”;
- вдосконалення законодавства з регулювання інформаційних відносин;
- покращення стану інформаційної безпеки в умовах використання новітніх ІКТ.

Підсумовуючи, варто сказати, що сьогодні законодавча та нормативно-правова база функціонування інформаційної сфери України потребує узагальнення та систематизації національного інформаційного законодавства шляхом кодифікації – розробки системоутворюючого кодексу – Інформаційного кодексу України.

Висновки та пропозиції.

Наведене в статті окреслення “білих плям” професійної діяльності юриста спонукає до пошуку нових шляхів вирішення певних кризових моментів його професійної діяльності.

Мобільні додатки для юристів, он-лайн-конструктори договорів, аналітичні он-лайн-платформи, смарт-офіси юридичних фірм – все це вже активно функціонує в правовому житті нашої країни. Хоча технології у сфері права стикаються з серйозними проблемами на кшталт негативного ставлення традиційних гравців (через дешевизну надаваних додатками консультацій) або труднощів захисту даних та інформації, вже ясно, що технологічний прогрес увійшов в галузь юриспруденції назавжди. Співпраця юриста зі штучним інтелектом сприяє досягненню поставленої даною професією мети – забезпечення правопорядку та утвердження в суспільстві людиномірних цінностей.

Метою інновації має бути не заробляння грошей, а забезпечення доступу до правосуддя. Серед позитивів від впровадження інновацій – підвищення якості надання юридичних послуг та підвищення рівня доступності правосуддя.

Нині в Україні головним пріоритетом держави визначено прагнення побудувати розвинене інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал.

Саме тісна співпраця юриспруденції з ІКТ та штучним інтелектом уможливить створення в Україні таких глобальних інноваційних продуктів, які допоможуть зробити життя безконфліктним, впорядкованим і злагодженим.

Підсумовуючи викладене вище, можна сказати, що в Україні упродовж останніх років напрацьовано низку законодавчих актів, які регулюють відносини, що виникають в інформаційному суспільстві. Однак доводиться констатувати, що в сучасних умовах розвитку суспільства інформаційне законодавство потребує якісних змін. За всією його розгалуженістю воно залишається суперечливим, належним чином не систематизованим і не кодифікованим.

Використана література

1. URL: <https://www.radako.com.ua/news/innovaciyi-v-pravi-koli-algoritmi-zaminyat-yuristiv>
2. Гадомський Д. (2019) І до ворожки не ходи: майбутнє юридичної професії. URL: <https://www.axon.partners/uk/blog/i-do-vorozhki-ne-hodi-maybutne-yuridichno>
3. Кравчук С., Боровікова В. (2019) Юрист майбутнього – в співпраці з штучним інтелектом. URL: <https://www.ukrlogos.in.ua>
4. Приймачук Ю. (2019). Кіберпанк для юристів: що потрібно знати про штучний інтелект. URL: <https://www.gurt.org.ua/news/informator/55834>
5. Родюк А. (2019). Огляд ЗМІ: про майбутнє юридичної професії. URL: <https://www.radako.com.ua/news/oglyad-zmi-pro-maybutnie-yuridichnoyi-profesiyi>
6. Хмарський М., Чута. І., Підгайний М., Удовиченко А., Гадомський Д., Полатайко М. (2018). Нові професії в юриспруденції. URL: <http://www.yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/novi-profesiyi-v-yurisprudenciyi.html>
7. Брижко В.М., Фурашев В.М. Конвергенція новітніх технологій: стан і перспективи змін у інформаційних відносинах. *Інформація і право*. № 1(20)/2017. С. 51-67.

~~~~~ * * * ~~~~~